

Wypowiedzi papieskie - zwłaszcza natury pozareligijnej - są wieloznaczne, zawierają wiele podtekstów i aluzji. Jan Paweł II na ogół unika wypowiedzi wprost, operuje literacką przenośnią, najchętniej zaś metaforą, zwłaszcza, - gdy dotyczy to ocen społeczno-politycznych, co pozwala na dość dużą swobodę interpretacji papieskich przemówień.

Dobór problemów poruszanych podczas pielgrzymki dowodzi, iż papież dążył do w miarę pełnego wyłożenia credo swego pontyfikatu, do interpretacji wiary, ujęć religijnych i teologicznych oraz do wykładni społecznej doktryny Kościoła w odniesieniu do polskich warunków. Dotyczy to zwłaszcza:

- rozumienia przez papieża istoty, charakteru i zadań religii, w tym głównie Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce i na świecie;
- poglądów na temat zasad organizacji życia społeczno-ekonomicznego i politycznego;
- ocen poszczególnych zjawisk społecznych oraz systemów doktrynalnych i ustrojowych występujących w Polsce i na świecie;
- zasad udziału katolików świeckich w życiu społecznym.

W informacji przedstawiamy szerzej interpretacje tych wątków papieskich wystąpień, na które położył on najsilniejszy akcent.

Centralną osią swego nauczania papież uczynił postać Chrystusa, odkupiciela człowieka, co dobitnie wyłożył już w swej pierwszej encyklice "Redemptor hominis". Bez Chrystusa - powiada Jan Paweł II - nie można zrozumieć człowieka, ani też człowieczeństwo nie w pełni zrealizuje się w życiu doczesnym. Ta fundamentalna konstatacja filozoficzna była esencją

wszystkich homilii. Perspektywa obecności Chrystusa w życiu społecznym została zarazem wpisana w obraz pożądanego rozwoju Polski i polskiego Kościoła. Przyszłość Ojczyzny papież związał z jej postępującą ewangelizacją. Papież przybrał tu rolę stratega i sternika kreślącego plan dla Polski i Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce z myślą o horyzontach XXI wieku. Marksizm i socjalizm - zdawał się zakładać papież - nie sprawdziły się. Również zsekularyzowany, choć bogaty, kapitalizm nie rozwiązuje satysfakcjonująco problemów publicznych i moralnych. Drogą dla świata i dla Polski jest chrześcijańska cywilizacja miłości, totalna i głęboka obecność religii w życiu społecznym; jest to misja Kościoła polskiego realizowana przez kler, ale przede wszystkim przez laickich działaczy świadomych swej katolickiej tożsamości, motywacji i misji.

Urzeczywistnienie świata prawdy, wolności, sprawiedliwości i miłości jest uzależnione - powiadał papież - od ewangelizacji wszystkich form życia w Polsce. Ewangelizacja jest warunkiem pełnej podmiotowości społeczeństwa, wiąże się zarazem z pluralistycznymi regułami organizacji życia publicznego. Wypada w tym miejscu odnotować sprzeczność pomiędzy papieskimi postulatami pluralizmu i totalnej ewangelizacji, bowiem ta ostatnia nie dopuszcza przecież różnorodności przekonań i postaw życiowych.

Obecną socjalistyczną rzeczywistość Polski Jan Paweł II nazwał "mobilizującym wezwaniem" dla Kościoła, skłaniającym do szukania nowych rozwiązań. Jest to novum w papieskim nauczaniu, które zapewne

stanowić będzie jedną z najważniejszych przesłanek w konstruowaniu przez polski episkopat programu działania na następne lata.

Jan Paweł II wielokrotnie przypominał misyjny charakter Kościoła instytucjonalnego, którego duchowni działając w łączności ze świeckimi mają za zadanie "ogarnąć, przeobrazić, przemienić" życie społeczne i to nawet wówczas, gdy postawa taka będzie wymagała cierpienia i śmierci. Wskazywał przy tym nie tylko na przykłady katolików, którzy walczyli o swą wiarę z najeźdźcą /M. Kolbe, M. Kozal/, ale także byli aktywistami w działalności pozakościelnej czy wręcz antysocjalistycznej /Popiełuszko/, zmierzającej do przekształcenia struktur społeczno-politycznych tak, by w życiu publicznym zachowane były wymogi Ewangelii i nauki społecznej Kościoła. Należy również zwrócić uwagę na podkreślanie misyjności polskiego Kościoła w kierunku wschodnim. W związku z jubileuszami chrystianizacji Rusi i Litwy temat ten będzie zapewne nadal przewijał się w kościelnych wystąpieniach.

Ważnym aspektem papieskiej wizyty był akcent położony na sprawę młodego pokolenia. Inaczej niż w czasie poprzedniej wizyty, kiedy papież poparł tezę o "straconym pokoleniu" i skierował do młodzieży słowa pocieszenia, tym razem w homiliach zabrzmiało wezwanie do wykazania się przez młodych energią, samodzielnością i aktywnością, co Jan Paweł II potraktował jako patriotyczny obowiązek. Nie traćcie nadziei, nie bądźcie bierni, bo to postawy niegodne katolika. Chrystus nie pozwala wam zwątpić nawet w najtrudniejszych sytuacjach. Znajdziecie z nich wyjście, jeśli będziecie respektować chrystusowe nauki.

Z papieską naganą spotkały się postawy emigracji wewnętrznej i emigracja zewnętrzna, egoistyczne skupianie się na sobie i zdobywaniu dla siebie tylko materialnych dóbr. Apel o "wykorzystywanie przestrzeni, która jest możliwa do zagospodarowania," był bardzo charakterystyczny w obecnych wypowiedziach papieża, skierowanych do młodzieży.

Innym, kluczowym wątkiem papieskich wystąpień była charakterystyczna dla obecnego pontyfikatu oferta ideowa zawarta w tzw. teologii pracy. Treść homilii wygłoszonych podczas wizyty potwierdzała, że teologia pracy jest zarazem zawłaszczaniem niektórych tez właściwych dla marksizmu /rola i wartość pracy w życiu jednostki i społeczeństw, więź pomiędzy procesem pracy materialnej a duchowymi aspektami - nauką, kulturą itd. /, jak też katolicką interpretacją tych tez z myślą o budowaniu globalnej, ewangelizacyjnej alternatywy konkurującej z socjalizmem.

Praca w oświeceniu współczesnej doktryny katolickiej nie jest już "karą za grzech pierworodny". Ten anachronizm został zastąpiony przez nadanie pracy najwyższej godności - poprzez uznanie jej za drogę do zbawienia.

Poprzez pracę dokonuje się odnowa moralna człowieka. Ale nie poprzez każdą pracę. Tylko taką, która umacnia ludzką podmiotowość. Człowiek - mówił papież w Gdańsku - "jest nie tylko "wykonawcą", lecz także współtworcą dzieła, które powstaje na warsztacie pracy. Ma zatem prawo do stanowienia również o tym warsztacie. Ma prawo do robotniczej samorządności - czego wyrazem są między innymi związki zawodowe: "niezależne i samorządne", jak podkreślono właśnie tu w Gdańsku".

Państwo powinno stwarzać przestrzeń, "aby każdy mógł przez pracę rozwinąć siebie, swoją osobowość i swoje powołanie".

Te i inne wypowiedzi papieskie w ramach krzewienia prawd teologii pracy mogłyby jednoznacznie pełnić rolę konstruktywnej oferty dialogu i współdziałania z marksistami, gdyby nie fakt, że Jan Paweł II umieszczał je zazwyczaj w kontekście stricte politycznym, na który składały się dwa elementy:

- dziś polska praca jest napiętnowana głębokim kryzysem i bez Chrystusa odrodzić jej nie można;

- prawdziwe odrodzenie pracy, "pracę nad pracą", podjął ruch Solidarności w 1980 roku, a polskie władze jej właściwie nie kontynuują. Kontynuację tę musi podjąć Kościół wraz z ruchem katolików świeckich.

Wśród tematów szczegółowych podjętych przez papieża ważne miejsce zajęły także problemy moralności i odnowy moralnej, podmiotowości ludzkiej, pozycji społecznej kobiet, ochrony życia nienarodzonych, ekologia i ochrona zdrowia, relacja wiara - racjonalność - nauka oraz zespół tez tradycyjnie zespalających istotę polskości, polskiej kultury i historii z religią rzymskokatolicką /zadźwiewał raz jeszcze donośnie stereotyp Polaka-katolika/.

Z reguły wywody Jana Pawła II były ogólne i abstrakcyjne, lecz w całym szeregu wystąpień papież odstępował od tej zasady nawiązując wprost do polskiej rzeczywistości, często w sposób jednostronny, a nawet konfrontacyjny. Miało to miejsce przede wszystkim, gdy prezentował wyidealizowany obraz porozumień społecznych z 1980 roku oraz ruchu

"Solidarność", a także gdy przejawiał skłonność do rysowania polskiej rzeczywistości w ponurych barwach zła, kryzysu i beznadziejności.

Jednocześnie zawartość ideowo-polityczną wizyty Jana Pawła II można oceniać przez pryzmat tego, o czym nie powiedział, co pominął.

Najcharakterystyczniejsze pominięcia dotyczyły: pozytywnych stron dorobku Polski Ludowej; polityki wyznaniowej gwarantującej pełnię praw duszpasterskich Kościołowi i swobód dla wiernych, innego obrazu Polski w 1987 niż w 1983 roku - podczas poprzedniej wizyty; spraw porozumienia narodowego; szerokiej oferty dialogu i współdziałania kierowanej ze strony partii i państwa do Kościoła rzymskokatolickiego.

Przy ocenie wystąpień papieskich przeważają w perspektywie ideologicznej momenty rozbieżne, a nawet przeciwstawne wobec stanowiska partii. Do najważniejszych z nich należą:

- lansowany model patriotyzmu, w którym brak elementów wynikających z pojmowania państwa jako dobra ogółu, organizacji całego społeczeństwa, głównego gwaranta i wyraziciela suwerenności narodu polskiego. Papież mówił o Ojczyźnie, o wspólnotcie u korzeni chrześcijańskich, konsekwentnie pomijając kategorię państwa;

- ponowne podkreślenie konieczności prymatu jedności chrześcijańskiej, co jest lansowaniem solidaryzmu klasowego w opozycji do marksistowskiej teorii struktury klasowej społeczeństwa;

- przypomnienie raz jeszcze tezy o obcości "ateistycznego marksizmu" w tradycji i kulturze polskiej;

- zestawienie obok siebie opisów ateizmu oraz fali zepsucia

i deprawacji, co - choć nie bezpośrednio i nie otwarcie - oznacza
powtórzenie stale obecnej w kościelnym nauczaniu tezy o rodzeniu rela-
tywizmu i innego zła etycznego przez bezbożny komunizm;

- wypowiadana pośrednio teza o braku koncepcji programowych
polskich władz państwowych, o niezdolności socjalizmu do stworzenia
koncepcji przyciągających, mobilizujących społeczeństwo, dających mo-
tywy "życia i nadziei";

- twierdzenia o szczególnej misji Polaków w świecie w dzie-
dzinie "pracy nād pracą", opartej na solidarności, na ideałach, na których
zasadzały się porozumienia z 1980 r.

W tym kontekście wizyta może przyczynić się do pogłębienia
niekonstruktywnych politycznie zjawisk w postawach i przekonaniach części
społeczeństwa polskiego, do społecznej bierności, zwłaszcza zaś utrudnić
zjednywanie dla programu "porozumienia na rzecz rozwoju" tej części
wierzących, która na skutek enuncjacji papieskich uzna, że płaszczyzną
porozumienia narodowego mogą być tylko porozumienia zawarte w latach
1980-81 oraz że władze państwowe nie stworzyły dotąd pełnych warunków
ich realizacji. Nadto część duchowieństwa i wiernych może potraktować
wypowiedzi papieża jako zachętę dla bardziej zdecydowanych zachowań
z pozycji antydialogowych, przy tym oczywiście przeciwstawnych władzom
państwowym. Wypowiedzi Jana Pawła II wzmocnić mogą również stereotyp
o odmienności /wyższości/ Polski wobec innych krajów socjalistycznych.
Przebieg wizyty może być interpretowany i wykorzystywany w celu po-
twierdzenia ideowo-politycznych motywów i rozszerzenia argumentów dla

postsolidarnościowej opozycji politycznej, sakralizowania niejako racji jej istnienia. Można się także spodziewać rozgrzewania sporów wokół obecności krzyży w miejscach publicznych, zwłaszcza w szkołach od początku nowego roku w oświacie.

Równocześnie w wystąpieniach papieża zawarte były momenty w mniejszym lub większym stopniu zbieżne ze stanowiskiem partii.

Dotyczy to szczególnie:

- niektórych, podstawowych wartości społeczno-etycznych, takich jak: ethos pracy /przy opisanych wcześniej różnicach interpretacji/, odnowa moralna, wizja rodziny jako podstawowej komórki społecznej, odpowiedzialność młodzieży za Ojczyznę, opcja etyczna za "być i mieć" itd. Trzeba dodać jednak, że zbieżność ta może być różnie rozumiana. I tak np. w kwestii rodziny, a na problem ten papież położył szczególny nacisk, w nauczaniu katolickim chodzi przede wszystkim o rodzinę wychowującą młode pokolenie w opozycji do laickiego modelu wychowawczego szkoły; podobnie wątek pracy;

- twierdzeń o potrzebie tolerancji i szacunku dla inaczej myślących /choć jest to tolerancja z myślą o nawróceniu, zwłaszcza ateistów/;

- akcentów związanych z martyrologią narodu polskiego w czasie drugiej wojny światowej;

- akcentów związanych z polskością Ziemi Zachodnich i Północnych;

- postulatu zapewnienia Polsce właściwego miejsca w stosunkach międzynarodowych oraz umocnienia więzi Polonii z Ojczyzną;

- uwag odnoszących się do potrzeby zachowania pokoju światowego i ograniczania siły podziałów na świecie. Było to jednak pomniejszone przez uwikłania wywodów o pokoju w sprawy burżuazyjnie pojętych praw człowieka i w specyficzną koncepcję jedności świata bez myśli o rozwiązywaniu lub zmniejszaniu obiektywnych przyczyn, które leżą u podstaw jego podziałów;

- wywodów filozoficznych papieża o jedności rozwoju człowieczeństwa z procesem poznania i pracy. Może to być pomostem do dialogu z marksizmem w płaszczyźnie antropologii i aksjologii.

x x x

✓ Najważniejsze zadania ideologiczne partii po wizycie Jana Pawła II w Polsce powinny objąć następujące dziedziny:

1. Rozwinięta prezentacja w pracy propagandowej oraz w działalności wewnątrzpartyjnej treści ideowo-politycznych zawartych w przemówieniach tow. W. Jaruzelskiego wygłoszonych trzykrotnie w obecności papieża, a zwłaszcza:

- uzmysławianie roli instytucji państwa socjalistycznego jako organizacji całego społeczeństwa, jako wartości nierozrwalnej z istotą pojęcia "suwerenna". Ojczyzna;

- utrwalanie świadomości osiągnięć w dotychczasowej realizacji linii odnowy, która tkwi i czerpie swoje podstawy z istoty ustroju socjalistycznego, nawiązuje także do istoty porozumień społecznych z lat 1980 i 1981;

- ukazywanie, że program działania partii daje konkretny zarys rozwoju Polski, koncepcję rozwiązywania problemów, zawiera przesłanie socjalistyczne "życia i nadziei";
- przypominanie tezy o nieodwracalności linii odnowy, porozumienia i reform w Polsce;
- udowadnianie na przykładach, że z istoty socjalizmu zawartej w realizowanej obecnie konkretnej polityce partii wynika upodmiotowienie obywateli, a więc dążenie do tego, by każdy obywatel uzyskał możliwość rzeczywistego współdecydowania o sprawach swego zakładu i miasta, wsi oraz całego kraju, by realizowane były i stale poszerzane prawa człowieka - nie tylko polityczne, ale ekonomiczne, socjalne i kulturalne;
- podkreślanie dorobku polityki społecznej Polski Ludowej, zwłaszcza obejmującej gwarancje praw rodziny, kobiet i dzieci;
- uwypuklanie etycznego i humanistycznego wymiaru myśli socjalizmu, także w konfrontacji z ograniczeniami innych ideologii i doktryn, polemika z założeniem, że bez religii nie ma moralności;
- oświetlanie wielorakości światopoglądowej kultury polskiej, jej historii i jej współczesności;
- przypomnienie, zupełnie nie podjętej przez papieża oceny, że polityka wyznaniowa Polski Ludowej jest trwałym dorobkiem budownictwa socjalistycznego, zwłaszcza zaś daje pełne gwarancje swobód religijnych oraz szanse uczestnictwa wierzących w życiu publicznym przy otwartości na chrześcijańskie motywacje tego uczestnictwa.

Trzeba zarazem ^Reksponować ^{M/C} tezę, że obecna polityka wyznaniowa jest trwała, gdyż leży w najlepiej pojętych polskich interesach narodowych. Partia w stosunkach z Kościołem rzymskokatolickim nadal stać będzie na gruncie ideowo-filozoficznego sporu oraz oferty politycznego współistnienia i społecznego współdziałania.

✓ 2. Należy analizować treść i dynamikę znaczenia nadawanego przez Kościół rzymskokatolicki tym elementom jego doktryny, które mają charakter konfrontacyjny i antysocjalistyczny. Dotyczy to zwłaszcza:

- kształtowania na płaszczyźnie etycznej i religijnej frontu oporu przeciw ateizmowi, marksizmowi i socjalizmowi;
- prób podziału Polaków na "lepszyc" katolików oraz "gorszych" ateistów i innowierców;
- interpretacji pluralizmu jako swobody organizowania się i działania sił politycznych, również tych, które nie stoją na gruncie konstytucyjnego porządku ustrojowego;
- traktowania Kościoła jako podmiotu, który nadaje sobie prawo arbitralnego rozstrzygnięcia o prawomocności narodowej i moralnej polityki, którą prowadzi państwo socjalistyczne;
- dyktowania przez Kościół warunków w zakresie rozumienia świeckości państwa i innych instytucji publicznych, przede wszystkim szkoły i środków masowego przekazu.

Jednocześnie wnikliwie analizować i propagować trzeba te elementy doktryny Kościoła zaprezentowane w czasie pobytu papieża, które stanowią potencjalną płaszczyznę poszerzenia dialogu i współdziałania

/str. 8,9 informacji/ w rozwiązywaniu istotnych problemów kraju.

3. Wskazana byłaby wszechstronna socjologiczna analiza społecznej percepcji wizyty papieskiej, zmierzająca do odpowiedzi na pytania dotyczące zakresu przyswojenia "doczesnych treści" nauk Jana Pawła II /w ogóle i w poszczególnych grupach społecznych/ oraz przewidywanych zmian postaw pod wpływem rzeczonych nauk.

4. Problemy z zakresu katolickiej doktryny społecznej naświetlone przez papieża podczas wizyty w Polsce powinny zostać uwzględnione podczas, szeroko pojętych, teoretyczno-ideologicznych, propagandowych i wychowawczych przygotowań do V Plenum KC PZPR:

- szczególna uwaga poświęcona zostanie ideologicznym treściom pracy na obozach młodzieżowych, w czasie "Akcji Lato 87". Na obozy zostanie skierowana, odpowiednio wcześniej przygotowana, grupa lektorów KC i komitetów wojewódzkich; należy też przewidzieć udział przedstawicieli kierownictwa partii na spotkaniach z młodzieżą podczas obozów letnich;

- w trzeciej dekadzie czerwca zorganizowanie spotkania lektorów KC, na którym przedstawiciel kierownictwa PZPR przedstawi ocenę ideowo-polityczną przebiegu i skutków wizyty papieskiej. Materiał sporządzony na podstawie stenogramu spotkania z lektorami KC zostanie udostępniony aktywowi partyjnemu w województwach celem wykorzystania go w pracy wyjaśniająco-informacyjnej i ideowo-wychowawczej;

- szczególne zadania, zwłaszcza w prezentowaniu problemów

ujętych w punkcie 1, spoczywają na środkach masowego przekazu.

5. W zakresie szeroko rozumianej pracy szkoleniowej w partii
przedsięwzięte zostaną następujące działania, które stanowią
nawiązanie do treści wizyty papieskiej:

też
a/ na zebraniach szkoleniowych wszystkie POP podejmą temat
wpływu świadomości społecznej na przyspieszenie rozwoju gospodarczego -
a zatem świeckie, partyjne podjęcie wniesionej przez Jana Pawła II pro-
blematyki "pracy nad pracą" i odrodzenia moralnego poprzez pracę
/grudzień 1987/.

b/ wśród tematów fakultatywnych przewidywanych na zebrania
szkoleniowe POP przewiduje się następujące:

✓ "Prawa człowieka we współczesnym świecie" oraz "Doświad-
czenia i zadania POP w wychowaniu młodego pokolenia",

c/ w zespołach kształcenia ideologicznego kontynuowana będzie
realizacja programu "Podstawy marksistowskiego światopoglądu",

wymagane
d/ od nowego roku szkolenia partyjnego wprowadzony zostaje
nowy program seminariów ideologicznych - "Wybrane problemy marksis-
towskiego religioznawstwa". Na jego zawartość merytoryczną złożą się
następujące tematy:

- marksistowska teoria religii,
- główne religie i kościoły świata,
- społeczna doktryna kościoła rzymskokatolickiego,
- przemiany religijności i procesy laicyzacji w Polsce,
- aktualne cele i zadania polityki wyznaniowej w Polsce,
- stosunek partii wobec religii i kościoła.

e/ do programu szkół aktywu wiejskiego wprowadzony został
temat: "Partia a religia. Zasady polityki wyznaniowej",

f/ kontynuowany będzie kierunek w WUML - "Podstawy marksis-
towskiego światopoglądu i religioznawstwa", ze zmodyfikowanym progra-
mem kształcenia /realizacja punktów a-f od początku nowego roku szko-
lenia partyjnego/.

6. Wydział Ideologiczny KC zapewni wydanie w ramach serii
"Biblioteki Lektora i Wykładowcy" wielkonakładowej broszury, która w
stosunkowo popularny sposób, w formie pytań i odpowiedzi wyjaśni naj-
ważniejsze zagadnienia ideologiczne i polityczne, które w kontekście
wizyty papieskiej mogą budzić niejasności, a nawet przejawy dezorientacji
wśród członków i aktywu partii /lipiec/. Poza tym kontynuowana będzie
/w tej samej serii/ edycja prac, które bezpośrednio lub pośrednio odno-
szą się do kwestii światopoglądowych, religioznawstwa oraz polityki wyz-
naniowej. Przewiduje się następujące tytuły:

- teczka*
- "Źródła stereotypu - Polak - katolik",
 - "Kościół rzymskokatolicki wobec problemów współczesnego świata",
 - "Specyfika polskiego katolicyzmu na tle katolicyzmu w świecie",
 - "Socjalistyczny ethos człowieka - uwarunkowania i polskie realia",
 - "Młodzież - etyka - cywilizacja." Człowiek wobec wyzwań rozwojowych."

7. Wobec państwowej działalności wydawniczej trzeba kontynuować partyjny wpływ na realizację zaleceń Rady ds. Książki Społeczno-Politycznej przy KC PZPR w sprawie literatury światopoglądowej i religioznawczej. Zwrócić należy zwłaszcza uwagę na przyspieszanie cykli wydawniczych pozycji naukowych, popularno-naukowych i beletrystycznych wzbogacających środki pomocnicze w spełnianiu szkolnego programu religioznawstwa.

8. Pisma Wydziału Ideologicznego KC - "Ideologia i Polityka", "Zagadnienia i Materiały", "Fakty i Komentarze" oraz "Sugestie" będą kontynuować publikacje na tematy związane z religioznawstwem, światopoglądem i polityką wyznaniową, w tym także opublikują materiały pomocnicze dla szkolenia partyjnego. Pomocą w realizacji wyżej scharakteryzowanych tematów szkolenia służyć też będą specjalne audycje radiowe w cyklu "Idee i rzeczywistość" oraz programy telewizyjne w cyklu "Wspólna Polska - wspólne sprawy"; dla potrzeb pracy partyjnej upowszechniona zostanie także kaseta magnetowidowa z następującymi materiałami pt.: "Doktryna społeczna Kościoła rzymskokatolickiego" oraz "Polityka wyznaniowa PRL" /czerwiec-wrzesień 1987 r./.

9. W ramach inspirowania działalności szeroko pojętego zaplecza teoretycznego partii przewiduje się przeprowadzenie następujących konferencji nawiązujących do problematyki ujawnionej w czasie wizyty papieskiej:

a/ Rola świadomości społecznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego /organizator: IFiS PAN przy współudziale Wydziału Ideologicznego KC PZPR + czerwiec 1987/;

b/ Konfrontacja ideologiczna we współczesnym świecie i jej przejawy w Polsce /organizator: ANS, wrzesień 1987/;

c/ Drogi formowania świadomości społecznej w duchu socjalistycznego humanizmu, racjonalizmu i kultury świeckiej /organizatorzy: KW PZPR w Lublinie oraz ZG TKKS przy współudziale Wydziałów KC - Ideologicznego i Propagandy; proponuje się przyspieszenie terminu organizacji tej konferencji z lutego 1988 na listopad 1987 r./;

d/ Wskazane byłoby zainicjowanie przez wszystkie organizacje młodzieżowe konferencji popularno-naukowej na temat "Młodzież - etyka - cywilizacja", na której podjęto by tematykę podstawowych problemów wynikających z postaw, w tym dylematów światopoglądowych, młodego pokolenia Polaków.

10. Kontynuowane będą podjęte wcześniej z inicjatywy Wydziału Ideologicznego KC spotkania dialogowe intelektualistów, w tym marksistowskich i katolickich.

Wydział Ideologiczny KC PZPR

Warszawa, 17 czerwca 1987 r.

Opracował zespół w składzie:

Beata Witkowska, Krzysztof Janik,
Grzegorz Rydlewski, Andrzej Will,
Józef Wojna działający pod kierunkiem
Andrzeja Barcikowskiego.

Aprobował: Andrzej Czyż

Zadania w pracy ideologicznej partii zrealizowane
przed wizytą Jana Pawła II w Polsce

1. Zgodnie z decyzją Biura Politycznego KC PZPR tematykę zebrań szkoleniowych POP uzupełniono tematem "Stosunek partii do kościoła i religii". "Fakty i Komentarze" opublikowały materiał pomocniczy do przeprowadzenia tych zebrań. Odbyły się one w organizacjach partyjnych w kwietniu i maju.

Jednocześnie zwiększono liczbę publikacji w wydawnictwach wewnątrzpartyjnych, poświęconych sprawom Kościoła rzymskokatolickiego i religii. Ogółem w roku 1987 ukazało się 31 takich publikacji, w tym w Bibliotece Lektora i Wykładowcy - 4, Ideologii i Polityce - 9, Zagadnieniach i Materiałach - 3, Faktach i Komentarzach - 7, Sugestiach - 8.

W serii "Biblioteczka Lektora i Wykładowcy" ukazały się następujące opracowania:

- Dialog marksistów i chrześcijan /nr 4/87/.
- Z problematyki społeczno-politycznej kongresów eucharystycznych /nr 5/87/.
- Przemiany społecznej doktryny Kościoła rzymskokatolickiego /nr 6/87/.
- Kwestia robotnicza w doktrynie społecznej papieża /nr 8/87/.

- 2 -

2. W związku z wizytą papieża przygotowano grupy aktywu lektorskiego do kampanii wyjaśniającej.

W dniach 24-25.II.br. zorganizowano kurs dla 200 lektorów KC i KW na którym podjęte zostały następujące tematy:

- 1/ Stosunek partii marksistowsko-leninowskiej do kościoła i religii ze szczególnym uwzględnieniem kościoła rzymskokatolickiego.
- 2/ Doktryna społeczna kościoła.
- 3/ Pozycja kościoła rzymskokatolickiego po II Soborze Watykańskim w Polsce i na świecie.
- 4/ Aktualne stosunki między państwem a kościołem, program III wizyty papieża w Polsce.
- 5/ Niektóre kierunki aktywizacji kościoła rzymskokatolickiego w środowisku młodzieży.

W dniu 2 kwietnia br. zorganizowano szkolenie dla 200 lektorów w tym 100 lektorów KC PZPR i 100 lektorów NK ZSL na temat "Postawy światopoglądowe społeczeństwa polskiego".

W dniu 3.VI.br. zorganizowano spotkanie lektorów KC i KW n. t. "Aktualna sytuacja polityczna kraju przed wizytą papieża".

Lektorzy KC odbyli 130 spotkań w instancjach i organizacjach terenowych na tematy będące przedmiotem spotkań w KC - związane z wizytą papieża.

3. W związku z wizytą Jana Pawła II w Polsce środowiska marksistowskie wystąpiły z inicjatywą odbycia spotkań dialogowych z przedstawicielami środowisk katolickich.

Pierwsze z takich spotkań poświęcone ethosowi pracy jako ethosowi życia człowieka zorganizowała w kwietniu 1987r. redakcja marksistowskiego czasopisma "Człowiek i Światopogląd". W spotkaniu udział wzięła bardzo reprezentatywna grupa uczonych, a dyskusja miała rzeczowy, konstruktywny charakter.

Drugie spotkanie dialogowe zorganizował w pierwszych dniach czerwca 1987r. z inspiracji Wydziału Ideologicznego KC PZPR wiceprezes PAN prof. Władysław Markiewicz. Tematem spotkania był problem człowieka wobec zagrożeń współczesności. W dyskusji, która ujawniła znaczne zróżnicowanie poglądów, zarysowana została szeroka panorama problemów, w tym zwłaszcza zagadnienia dialogu społecznego i porozumienia narodowego jako dźwigni pokonania obecnych trudności Polski.